

Nationaal Centrum Erfgoedopleidingen

Betere lessen

Wie later als timmerman of metselaar oude gebouwen wil restaureren volgt middelbaar beroepsonderwijs.

De laatste jaren doen scholen en bedrijven er alles aan om de lessen te verbeteren. Sinds begin dit jaar ondersteunt het nieuwe Nationale Centrum Erfgoedopleidingen hen daarin.

AGNES VAN ALPHEN & ELS ARENDS

Na de zomer starten er in het middelbare beroepsonderwijs drie nieuwe opleidingen op het gebied van restauratie: timmeren, metselen en voegen. Ze zijn het gevolg van de koerswijziging die door de minister van Onderwijs is ingezet. Zij was van mening dat kleinschalig vakonderwijs bescherming verdient en riep het Regionale Investeringsfonds MBO in het leven. Met subsidies uit dit fonds krijgen specialistische bedrijfstakingen de kans samen met scholen passende opleidingen te creëren. De restauratiebranche heeft deze mogelijkheid met beide handen aangegrepen. Want het moest beter. In tientallen regionale opleidingscentra doen algemene docenten bouw het restauratieonderwijs er nu bij. De kwaliteit van de opleidingen stond onder druk. Goed vakonderwijs is een belangrijke voorwaarde om het culturele erfgoed in stand te houden. De vakmensen maken tenslotte wat architecten, adviseurs en beleidsmakers bedenken. In een periode van vier jaar, van 2014 tot 2018, werkt de restauratiebranche met de scholen en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed samen om het onderwijs te herzien. Op 1 januari is de stichting Nationaal Centrum Erfgoedopleidingen opgericht, zodat het restauratieonderwijs ook na 2018 verzekerd is van een duurzame toekomst. Het centrum trekt samen met de Rijksdienst en veertien overkoepelende organisaties uit de erfgoedsector op om knelpunten in het onderwijs op te lossen.

Stappen

Om de kwaliteit te verhogen is bij de nieuwe tweejarige beroepsopleidingen een aantal stappen gezet. De leerlingen – de meeste werken al enige tijd in de bouw en gaan dan terug naar school – volgen voortaan gezamenlijk een basisdeel. Een vak als bouwhistorie leent zich daar prima voor. Dit gaat versnippering van het

FOTO VAKGROEP RESTAURATIE

FOTO VAKGROEP RESTAURATIE

Een leerling-metselaar

De opleidingen worden gegeven door docenten met jarenlange ervaring in de restauratiewereld

onderwijs tegen, in te kleine klasjes. De opleidingen zullen gegeven worden door docenten die kunnen bogen op een jarenlange ervaring in de restauratiewereld. Ook is er gekeken naar obstakels voor bepaalde groepen potentiële leerlingen. Zo was het voor zelfstandigen zonder personeel niet mogelijk om een zogeheten beroepsbegeleidende leerweg te volgen. In deze vorm van het middelbare beroepsonderwijs gaat een leerling elke week één dag naar school en werkt hij de andere dagen bij een bedrijf. Hij wordt daar begeleid door zijn werkgever. Maar die heeft een zelfstandige niet. De oplossing is gevonden in de mogelijkheid om een ander bedrijf de leerling te laten begeleiden.

De kwaliteitsnormen uit de richtlijnen van de Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg zijn in de lesstof ingebed. Ruim veertig restauratieaannemers werken volgens deze normen en voeren het certificaat Erkend Restauratiebouwbedrijf. De opleidingen sluiten daardoor goed aan op de arbeidsmarkt. Certificering is ook voor de vele zelfstandigen zonder personeel interessant. Het Nationale Centrum Erfgoedopleidingen onderzoekt momenteel de mogelijkheden om ook hen van een certificaat te voorzien.

Een leerling krijgt timmerles

Les in smeden

DE RESTAURATIESECTOR VERENIGD

Dit zijn de veertien organisaties uit de erfgoedsector die samen met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en het Nationale Centrum Erfgoedopleidingen werken aan een duurzame toekomst voor het vakonderwijs: Vakgroep Restauratie, Restauratie Opleidingsprojecten Nederland, Aannemersfederatie Nederland, Vereniging van Architecten Werkzaam in de Restauratie, Vereniging Timmerwerk Restauratie, Vereniging Restauratie Steenhouwers, Nederlands Gilde van Kunst-, Sier- en Restauratiesmeden, OnderhoudNL Restauratieschilders, Voeggarant, Ondernemersvereniging van Glazeniers, Het Restauratieconvergent, Restauratoren Nederland, The Art Restorers Association Nederland en Vereniging Restauratie Noord.

Een ambitieuze leerling

In de restauratie ben je nooit uitgeleerd. Er bestaan talloze cursussen om de vakkennis mee te verdiepen. Maar het is een ander verhaal als een ambitieuze leerling na het middelbare beroepsonderwijs naar het hogere beroepsonderwijs wil. En daarna misschien nog wel door naar de universiteit. In veel vakdisciplines is dit lastig. Het Nationale Centrum Erfgoedopleidingen heeft onderzoek laten doen naar de routes die restauratieschilders en meubelrestauratoren kunnen afleggen.

In het onderzoek over het vak restauratieschilder staat de aanbeveling om een zogenoemde tweejarige *Associate degree*-opleiding tussen mbo en hbo te voegen. Deze opleiding is er nog niet, maar de meest getalenteerde leerlingen kunnen bij de schildervakschool Cibap al wel een excellentietraject volgen, naast de reguliere opleiding. Uit het andere onderzoek blijkt dat de leergierige meubel-

restaurator in ons land uitstekend onderwijs kan krijgen op mbo- en universitair niveau. Maar voor een opleiding op hbo-niveau moeten studenten naar het buitenland. Om de leerlijnen beter te laten doorlopen zijn het excellentietraject en de *Associate degree*-opleiding goede tussenstations.

Hout- en Meubileringscollege

Bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed is Manouk Berkheij aan het werk, een leerling van het Hout- en Meubileringscollege in Amsterdam. Zij volgt de driejarige mbo-opleiding Collectiebeheer, een beroepsbegeleidende leerweg. Berkheij is achttien en zit in haar tweede jaar. Ondanks de obstakels heeft zij voor na het middelbare beroepsonderwijs al een heel doorstroomtraject uitgestippeld: 'Na deze opleiding wil ik de propedeuse Cultureel erfgoed aan de Reinwardt Academie halen en daarna de opleiding Kunstgeschiedenis volgen.' En ook hierna wil Manouk Berkheij nog verder stromen: 'Als ik mijn *bachelor* heb, wil ik misschien ook nog de studie Conservering en restauratie aan de Universiteit van Amsterdam gaan doen. Dat is mijn ultieme droom.' Het Nationale Centrum Erfgoedopleidingen heeft inmiddels een goed inzicht in de wensen en behoeftes in de verschillende vakgebieden. In de komende jaren zal het gestaag verder werken aan de verbetering van het vakonderwijs. ✘

Agnes van Alphen is projectsecretaris en Els Arends is communicatieadviseur, beiden bij het Nationaal Centrum Erfgoedopleidingen, a.vanalphen@erfgoedopleidingen.nl & e.arends@erfgoedopleidingen.nl.

Nadere informatie: directiesecretaris Erik Kleijn, e.kleijn@cultureelerfgoed.nl. Zie ook www.erfgoedopleidingen.nl.